

सीएमएफ समाचार बुलेटिन

सेन्टर फर माइक्रोफाइनान्सद्वारा प्रकाशित त्रैमासिक समाचार बुलेटिन

वर्ष १

अंडक १

पूर्णाङ्गक १

२०७७ (साउन - असोज)

हादिक शुभकामना

सेन्टर फर माइक्रोफाइनान्सले सीएमएफ समाचार बुलेटिनको प्रकाशन आरम्भ गरेको कुरा सबैमा सहर्ष जानकारी गराउछु । लघुवित्त क्षेत्रमा अध्ययन अनुसन्धान तथा तालिम एवं क्षमता विकास लगायतका विविध गतिविधिहरूमा विगत २० वर्षदेखि आफूलाई संलग्न राखीआएको यस संस्थाका हरेक क्रियाकलापलाई सबै सरोकारबालाहरू समक्ष पुऱ्याउनु हाम्रो कर्तव्य हो । सोही उद्देश्य परिपूर्तिका लागि यो त्रैमासिक समाचार बुलेटिन प्रकाशनको सुरुवात गरिएको हो ।

यो समाचार बुलेटिनको माध्यमबाट यस संस्थाका मुख्य कार्यक्षेत्रहरू- लघुवित्त, नेटवर्किङ, अध्ययन अनुसन्धान, क्षमता विकास तथा नीतिगत विवेचना, सल्लाहकार सेवा तथा संस्थागत विकाससम्बन्धी प्रगति तथा तालिम गोष्ठीलगायतका सामग्रीहरू सम्प्रेषण गरिने छ । यस माध्यमबाट सीएमएफका गतिविधिहरू कसरी अगाडि बढिरहेका छन् भन्ने कुराको जानकारी हरेक त्रैमासमा यसका सदस्यका साथै यस संस्थासँग सम्बद्ध सबैले सजिलै पाउनेछन् भन्ने हाम्रो विश्वास रहेको छ । संस्थाका सारा गतिविधिहरूलाई सिलिलाबद्ध रूपमा अभिलेखिकरण गर्ने काममा समेत यसबाट सधाउ पुग्नेछ । सेन्टर फर माइक्रोफाइनान्सका गतिविधि, लघुवित्त क्षेत्रले हाँसिल गरेका उल्लेखनीय सफलता र प्रेरणात्मक प्रसङ्गहरूको साथै छोटा लेखसमेत यसमा प्रकाशन गरिने छ ।

अन्तमा, लघुवित्तका विविध गतिविधिहरूलाई समेटेर प्रकाशन गर्न लागिएको यो बुलेटिन मुख्यतः लघुवित्त अभ्यासकर्ताहरू, अनुसन्धानकर्ता, नियामक निकाय, यससम्बन्धी चासो राखेहरू सबैलाई उपयोगी हुनेछ भन्ने विश्वासका साथ यस प्रकाशनको निरन्तरताको समेत कामना गर्दछु । धन्यवाद !

डा. रेवत बहादुर कार्की
कार्यकारी अध्यक्ष

अध्ययन प्रतिवेदन सार्वजनिक

कोभिड १९ ले नेपालको लघुवित्त क्षेत्रमा पुऱ्याएको असर सम्बन्धमा सीएमएफद्वारा हालै गरिएको एक विशेष अध्ययनमा आधारित प्रतिवेदन २०७७ असोज २२ गते सार्वजनिक गरियो । उक्त प्रतिवेदनलाई भर्चुअल सभाको माध्यमबाट सार्वजनिक गरिएको थियो । सेन्टर फर माइक्रोफाइनान्सका कार्यकारी अध्यक्ष डा. रेवत बहादुर कार्कीको सभापतित्वमा सम्पन्न उक्त भर्चुअल सभा नेपाल राष्ट्र बैंक लघुवित्त विभागका कार्यकारी निर्देशक डा. प्रकाश कुमार श्रेष्ठको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न भएको थियो । सो भर्चुअल सभामा सेन्टर फर माइक्रोफाइनान्सका सञ्चालकहरूका साथै लघुवित्त क्षेत्रका अभ्यासकर्ता तथा विज्ञहरूको उपस्थिति रहेको थियो ।

The image shows the cover page of a survey report. At the top right is the CMF logo. Below it is the title "Effects of COVID-19 in Microfinance Sector" and "A Survey Report". Below the title are four small photographs: a close-up of a COVID-19 virus, a group of people in a meeting, a woman working at a desk, and a group of people in a field. At the bottom right is the text "Centre for Microfinance, Nepal" and "October 2020".

सो सभामा सेन्टर फर माइक्रोफाइनान्सका वरिष्ठ सल्लाहकार एवम् पूर्व गर्भनर गणेश बहादुर थापाले लघुवित्त संस्थालाई सङ्गठनको प्रतिकूल असरबाट बचाउन प्रतिवेदनमा उल्लेखित सुभावहरू महत्वपूर्ण हुने बताउनुभयो । नेपाल लघुवित्त बैंकसँग सङ्घका अध्यक्ष वसन्त लम्शालले कोरोनाका कारण लघुवित्त क्षेत्र नराम्रोसँग विथोलिन पुगेको बताउदै प्रतिवेदनमा उल्लेखित सुभावहरू कार्यान्वयन गरेर यस क्षेत्रलाई सङ्गठनका अध्यक्ष बताउनुपर्ने कुरा उल्लेख गर्नुभयो । लघुवित्त क्षेत्रका अनुसन्धानकर्ता भरत थापाले कोरोनाका कारण लघुवित्तको सेवामा साँचा व्याजको असूली चुनौतीपूर्ण बन्नपुगेको उल्लेख गर्नुभयो । सीएमएफका सञ्चालक एवं नाडेप लघुवित्त वित्तीय संस्थाका अध्यक्ष पिताम्बर आचार्यले विद्यमान नीतिगत व्यवस्थालाई केही लचिलो तुल्याएर लघुवित्त संस्थालाई विद्यमान सङ्गठनबाट जोगाउन प्रयत्न गरिनुपर्ने बताउनु भयो । नेपाल राष्ट्र बैंक लघुवित्त विभागका कार्यकारी निर्देशक डा. प्रकाश कुमार श्रेष्ठले लघुवित्त संस्थाहरूले क्लाइन्ट प्रोटेक्शन फन्डमा रहेको रकमलाई प्रभावित सदस्यहरूको हितमा उपयोग गर्नुपर्ने बताउनुभयो । सो कार्यक्रममा सीएमएफका सञ्चालकद्वय रामचन्द्र जोशी र जनार्दनदेव पन्तले पनि बोल्नुभएको थियो । उक्त सभाका सभापति एवं सेन्टर फर माइक्रोफाइनान्सका कार्यकारी अध्यक्ष डा. रेवत बहादुर कार्कीले कोरोना संक्रमणका कारण कर्जाको साँचा व्याज उठाउन कठिन भएको र त्यसबाट लघुवित्त संस्थाको कर्जाको गुणस्तरमा नकारात्मक असर परेको बताउनुभयो । स्मरणीय छ, प्रतिवेदन सावर्जनिक गर्नु दुई हप्ताअगाडि यस प्रतिवेदनको प्रारम्भिक नतिजा (Preliminary Findings) का सम्बन्धमा नियामक निकाय, लघुवित्त क्षेत्रका अभ्यासकर्ता तथा विज्ञहरूबीच एक अन्तरक्रिया गरी आवश्यक प्रतिक्रिया र सुभावहरू लिइएको थियो ।

“लघुवित्त क्षेत्रमा कोभिड १९को प्रभाव” नामको उक्त अध्ययन प्रतिवेदनलाई सेन्टर फर माइक्रोफाइनान्सका अपरेशन म्यानेजर जगदीशबाबु तिवारीले प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । उक्त कार्यक्रमको सञ्चालन सीएमएफका नायब कार्यकारी अधिकृत नरेश नेपालले गर्नुभएको थियो । यो अध्ययन प्रतिवेदन नेपालको लघुवित्त क्षेत्रमा कार्यरत लघुवित्त वित्तीय संस्था, विकास बैंक र सहकारी संस्था गरी कुल १९ संस्थाका पदाधिकारीहरूसँगको कुराकानी तथा तथ्याङ्कहरूलाई आधार बनाएर तयार गरिएको छ । यस प्रतिवेदनमा १५ वटा ग्राफ एवं चार्टहरूमार्फत कोभिडका कारण लघुवित्तमा पर्नेको प्रभावबाट राम्रोसँग विश्लेषण गरिएको छ ।

नेपालमा लकडाउन आरम्भ भएपछिको करिब तीन महिनाको अवधिसम्म (चैत्र, वैशाख, ज्येष्ठ मसान्त) ८९.५ प्रतिशत लघुवित्त संस्थाहरू आंशिकरूपमा बन्द रहेका र ९०.५ प्रतिशतले आफूलो सेवालाई पूर्ण रूपमा बन्द तुल्याएको कुरा उक्त अध्ययन प्रतिवेदनले उल्लेख गरेको छ । यस प्रतिवेदनमा नेपालको लघुवित्त क्षेत्रसँग जोडिएका सबै पक्षलाई उपयोगी हुने गरी १२ वटा बुँदामा महत्वपूर्ण सुभावहरू समेत समावेश गरिएको छ । (उक्त प्रतिवेदनको विस्तृत विवरण यसै समाचार बुलेटिनको पृष्ठ ४ मा उल्लेख गरिएको छ ।)

सल्लाहकार
डा. रेवत बहादुर काकी

सम्पादक/ संयोजक
गोकुल चन्द्र अधिकारी

सह सम्पादक
मेनका भट्टराई
रामनाथ भण्डारी

कम्युटर सेटिङ/ डिजाइन
शाश्वत अधिकारी

प्रकाशक
सेन्टर फर
माइक्रोफाइनान्स
भृकुटीचोक, सर स्वतीनगर
काठमाडौं महानगरपालिका ६
फोन : ९७७-०१-४८९१०३०

E-mail : cmf@cmfnepal.org
Website: www.cmfnepal.org

सम्पादकीय

कोभिड १९को विश्वव्यापी महामारी तथा त्यसबाट जोगिन अपनाइएका लकडाउनलगायतका प्रक्रियाका कारण मानवीय जनजीवनका हरेक क्षेत्रहरू कुनै न कुनै रूपमा प्रभावित भएका छन्। संसारका कुनैपनि मुलुक यो समस्याबाट अछूतो देखिएँदैन। कोभिड १९का कारण अर्थतन्त्रका हरेक क्षेत्रहरूमा नकारात्मक प्रभाव परेसँगै समग्र विश्वमा विपन्न वर्गको लागि सञ्चालित लघुवित्त क्षेत्र अझ बढी प्रभावित हुन पुर्यो। लघुवित्त वैकिड भनेकै न्यून आय भएका ऋणी सदस्यहरूसँग बढीभन्दा बढी निकट सम्पर्क कायम गर्नुपर्ने र फिल्डमा आधारित समूहगत माध्यमबाटै बचतसहित विनाधितो कर्जा सम्बन्धी गतिविधि सञ्चालन गरिने वित्तीय कार्यक्रम भएकाले अन्य शैलीका वैकिड गतिविधिभन्दा लघुवित्तको कारोबार ज्यादा प्रभावित हुन पुग्नु स्वभाविकै हो। कोभिडले गर्दा ऋणी सदस्यहरूको आमदानीको दायरा नै घटिरहेका कारण लघुवित्तको सुन्दर पहिचानको रूपमा रहेको “उदाहरणीय असूली पद्धति” नै खब्लिएको अवस्था छ। लघुवित्त वैकिडमा किस्ता तिर्नुपर्ने समय छोटो अवधिका हुने भएका कारण ऋणीहरू छोटो समयमै किस्ताको चपेटामा पर्न पुरोका र त्यसको प्रत्यक्ष प्रभावस्वरूप लघुवित्त संस्थाको कर्जाको गुणस्तर खस्कै जाने संभावना रहेको देखिन्छ। लघुवित्तको अभ्यास गरिरहेका सबै देशहरूले अपनाएका तौरतरिकाहरू मिल्दाजुल्दा भए पनि आआफ्नो देशमा रहेको आधारशीलाको विकास एवं प्रविधिको पहुँचलगायतका कितिपय कारणले हरेक देशको लघुवित्त सेवाले भोग्नुपरेको सबै समस्या एकै प्रकृतिको देखिदैन।

कोभिडको कहर अझै नियन्त्रणमा आइनसकेको, र यसको असर कति लामो समयसम्म रहिरहने हो भन्ने विषयमा अझै अनिश्चितता कायमै रहेकाले लघुवित्तका क्षेत्रमा यसले पुऱ्याएको हानिनोक्सानी सम्बन्धी यथार्थ विवरण यति हो वा यस्तो हुनेछ भनेर भन्न सकिने अवस्था छैन। विभिन्न देशहरूले आआफ्नै ढङ्गले यसको प्रभावलाई अध्ययन गरिरहेका छन् र समस्यासँग जुध्ने काम पनि आआफ्नै तरिकाले गरिरहेका छन्। देशगत रूपमा समस्याको प्रकृति फरक फरक हुन सक्छ। तर पनि विश्व परिवेशमा कोभिड कहरका कारण लघुवित्त क्षेत्रले भोग्नुपरेका साभा समस्याहरू भने मिल्दाजुल्दा नै देखिन्छन्। जनजीवनका हरेक क्षेत्रसँग सम्बन्धित अनुसान्धनकर्ताहरू आआफ्ना क्षेत्रमा कोभिडले पारेको प्रभाव र यो समस्याबाट निकास पाउने उपायबारे अध्ययन गरिरहेका छन्। यसै पृष्ठभूमिमा नेपालको लघुवित्त क्षेत्रमा कोभिड कहरका कारण केकस्ता अवरोधहरू उत्पन्न भए र त्यसको व्यवस्थापन कसरी गरिदैछ भन्ने कुरा पनि हामी सबैको सरोकारको विषय हो।

यसैविच नेपालको लघुवित्त क्षेत्रमा कोभिडले पारेको प्रभाव र समस्या निराकरणका लागि सुभावसहितको एक अध्ययन प्रतिवेदन तयार पार्ने काम सेन्टर फर माइक्रोफाइनान्सले गरेको छ। हाल सञ्चालनमा रहेका लघुवित्त क्रियाकलापमा संलग्न संस्थाहरूमध्ये २५ प्रतिशत संस्थाहरूका गतिविधिलाई आधार बनाएर गरिएको उक्त अध्ययनमा लघुवित्तमा कोभिडबाट परेको असरलाई फाइनान्सीयल र नन् फाइनानसीयल दुवै पक्षबाट विश्लेषण गरिएको छ। नियामक निकायले सुपरिवेक्षण पद्धतिलाई लचिलो तुल्याउनुको साथै लघुवित्तको मोडलमै पनि केही फेरवदल गर्नुपर्ने तत्कालको आवश्यकता रहेको उक्त अध्ययनको निष्कर्ष रहेको छ।

कोभिड कहरका विच पनि लघुवित्त सेवालाई निरन्तरता दिन विभिन्न देशमा गरिएका अभ्यासहरू, हाम्रो आफ्नै देशमा गरिएका अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेखित सुभावहरू अनि लघुवित्त क्षेत्रका विज्ञहरूद्वारा लघुवित्त संस्था र नियामक निकायलाई ध्यानाकर्षण गर्दै दिइएका सल्लाह र मार्गदर्शनका आधारमा नेपालको लघुवित्त क्षेत्रमा थप समस्या आउन नदिन यसका विद्यमान पद्धतिमै केही फेरवदल गर्दै लानु आवश्यक देखिन्छ। डिजिटाइजेसनमा विशेष ध्यान दिनुका साथै ऋणी सदस्यलाई कर्जा तिर्न दबाव दिनुभन्दा आमदानीको नयाँ बाटो प्रदान गर्नु राम्रो र बुद्धिमानी हुने देखिन्छ। यसका लागि मूलत, नियामक निकायका साथै स्थानीय सरकार र अन्य विकास साफेदारसँगैको समन्वय र सहकार्यलाई अगाडि बढाउन सकिन्छ।

अबका दिनमा लघुवित्तकर्मी एवं ऋणी सदस्यहरूले कोभिडलाई जीवन पद्धति मान्दै सुरक्षाका सारा उपायहरू अपनाएर कोभिडसँगै यात्रारम्भ गर्नुपर्ने देखिन्छ। ऋणी सदस्य वा संकटमा परेको उसको व्यवसायलाई तड़ग्रयाउने काम लघुवित्त संस्थाको हो भने लघुवित्त संस्थालाई यस्तो परिस्थितिमा पनि टिक्न सक्ने तुल्याउने दायित्व नियामक निकाय र सरकारको हो। परिस्थिति जेजस्तो भए पनि लघुवित्त कर्मीहरू एवं ऋणी सदस्यहरू आत्तिनु हुन्न तर आआफ्नो पेशा र व्यवसाय सम्पन्न गर्दा स्वास्थ मापदण्ड बारे अत्यन्तै होशियार र चनाखो भने भइरहनुपर्छ।

मौद्रिक नीति २०७७ | ७८ मा लघुवित सम्बन्धी व्यवस्था

नेपाल राष्ट्र बैंकले आर्थिक वर्ष २०७७ / ७८ को मौद्रिक नीति जारी गरेको छ। २०७७ साउन २ गते गर्भनर महाप्रसाद अधिकारीले सार्वजनिक गर्नुभएको १७८ बूँदाको उक्त मौद्रिक नीतिले विश्व अर्थतन्त्र १९३० को महामन्दीपछिको सबैभन्दा ठूलो सङ्कुचनमा पुग्नगएको भनी उल्लेख गरिएको छ। कोभिड १९८ कारण दिगो तथा उच्च आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने राष्ट्रिय आकाइक्षामाथि चुनौती थपिएको कुरा यस नीतिको अग्र भागमा उल्लेख गरिएको छ। नेपालमा मुद्रास्फीति लक्षित सीमाभित्र रहेको, आयात सङ्कुचन भएका कारण व्यापार घाटा तथा चालु खाता घाटामा सुधार आएको, शोधनान्तर बचत उल्लेख्यरूपमा बढेको तथा निक्षेप परिचालनको तुलनामा कर्जा विस्तार कम रहेको कुरा समेत उक्त नीतिले उल्लेख गरेको छ।

यसैरी वाणिज्य बैंक, विकास बैंक र वित्त कम्पनीले आफ्नो कुल कर्जा लगानीको न्यूनतम ५ प्रतिशत विपन्न वर्गमा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा २०७६ जेठ मसान्तमा यी सबैको मिलाएर कुल १८९ अर्ब ७९ करोड रुपैयाँ विपन्न वर्गमा लगानी भएको भनी उक्त नीतिमा उल्लेख गरिएको छ (बूँदा नम्बर ५०)। मौद्रिक नीति २०७७। ७८ले बुँदा नम्बर १३७. देखि १४४ मार्फत लघुवित सम्बन्धमा विशेष नीतिगत व्यवस्था गरेको छ, जो निम्नानुसार रहेको छ।

▲ लघुवित वित्तीय संस्थाहरुको इजाजत दिने कार्य स्थगन गरिएको छ। साथै, इजाजतको प्रक्रियामा रहेका लघुवित वित्तीय संस्थाहरुको इजाजत प्रक्रिया समेत रद्द गरिएको छ। (१३७)

▲ प्रदेशस्तरमा कारोबार गर्ने लघुवित वित्तीय संस्थाहरुले तोकिएको प्रदेश बाहेकका क्षेत्रमा सञ्चालनमा रहेका शाखा कार्यालय बिक्री, बन्द वा स्थानान्तरण गरी आफ्नो सम्पूर्ण कारोबार एउटै प्रदेशमा सीमित गर्नुपर्ने समय सीमा २०७७ असार मसान्तवाट बढाई २०७८ असार मसान्त कायम गरिएको छ। (१३८)।

▲ व्यावसायिक परियोजनाको लागि स्वीकारयोग्य धितो लिई तोकिएका कृषि, लघु उद्यम तथा व्यवसाय गर्ने विपन्न तथा न्यून आय भएका व्यक्ति, फर्म वा समूहलाई प्रदान गरिने कर्जा सीमा रु.७ लाखबाट बढाई रु. १५ लाख कायम गरिने छ। (१३९)।

▲ लघुवित वित्तीय संस्थाहरुले आफ्ना ग्राहकसँग लिने व्याजदर अधिकतम १५ प्रतिशत कायम गरिने छ। लघुवित वित्तीय संस्थामा आधार दर (Base Rate) गणना विधि तय गरी व्याजदर निर्धारणलाई थप व्यवस्थित बनाइने छ। (१४०)।

▲ इजाजत प्राप्त 'क', 'ख', 'ग' र थोक कर्जा प्रवाह गर्ने 'घ' वर्गका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले विपन्न वर्ग कर्जाको रूपमा लघुवित्तीय संस्थाहरुलाई प्रवाह गर्ने कर्जामा ०.५ प्रतिशतभन्दा बढी सेवा शुल्क लिन नपाइने व्यवस्था गरिनेछ। (१४१)।

▲ लघुवित वित्तीय संस्थाले निश्चित प्रयोजनका लागि स्थापित दीर्घकालीन कोषहरु बाहेकका रकम बैंक तथा वित्तीय संस्थामा ३ महिनाभन्दा बढी अवधिको मुद्रती निक्षेपमा राख्न र नवीकरण गर्न नपाउने व्यवस्था गरिनेछ। (१४२)।

▲ स्थानीय तहका सबै बडाहरुमा वित्तीय पहुँच पुऱ्याउने उद्देश्यले लघुवित वित्तीय संस्थाहरुको शाखा नभएका बडाहरुमा मात्र शाखा खोल्न पाउने व्यवस्था मिलाइने छ। (१४३)।

▲ लघुवित वित्तीय संस्थाहरुमध्ये थोक कर्जा प्रवाह गर्ने तथा सर्वसाधारणवाट निक्षेप संकलन गर्न स्वीकृत प्राप्त संस्थाहरुले आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को वित्तीय विवरण नेपाल वित्तीय प्रतिवेदन मान (NFRS) अनुसार समेत प्रकाशन गर्नुपर्ने व्यवस्था

गरिनेछ। (१४४)।

मौद्रिक नीतिमा लघुवित क्षेत्रका लागि भनेर उल्लेख गरिएका यी आठ बूँदे विशेष व्यवस्थाबाहेक उक्त नीतिभित्र रहेका अन्य क्षेत्रप्रत्यक्ष वा परोक्षरूपमा प्रभावित हुनपुग्ने देखिन्छ। लघुवितसँग सरोकार रहेका त्यस्ता व्यवस्थाहरू निम्नानुसार छन्।

▲ २०७६/७७ को चौथो त्रयमासको

लागि २ प्रतिशत विन्दुले ऋणीलाई

व्याज छुट दिनुपर्ने व्यवस्था गरिएकोमा लघुवित वित्तीय संस्थाको हकमा ३ प्रतिशत र थोक कर्जा कारोबार गर्ने लघुवित वित्तीय संस्थाको हकमा २ प्रतिशत विन्दुले व्याजदर छुट दिनु पर्ने व्यवस्था गरिएको छ (बूँदा नम्बर ५४-ग)।

▲ यस बैंकबाट प्रदान गरिने कुल पुनरकर्जामध्ये २० प्रतिशतसम्म ग्राहक अनुसार मूल्याङ्कनका आधारमा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ। यसबाहेक ७० प्रतिशतसम्म वाणिज्य बैंक, विकास बैंक तथा वित्त कम्पनीमार्फत २१० प्रतिशतसम्म लघुवित वित्तीय संस्थामार्फत एकमुच्च रूपमा प्रदान गर्ने व्यवस्था गरिएको छ। (बूँदा नम्बर १०१)

▲ २०७७ असार मसान्तसम्म असुल हुन नसकेको लघुवित वित्तीय संस्थाबाट प्रवाहित कर्जाको किस्ता ऋणीको आवश्यकता र व्यवसाय सुचारु हुन लाने समय मुल्याङ्कन गरी बढीमा ६ महिनासम्म भाखा सार्न सम्भन्न व्यवस्था मिलाइने छ। (बूँदा नम्बर ११५)

▲ लघुवित वित्तीय संस्थाहरुको पुँजीको आधार सुदृढ तुल्याउन एक आपसमा गाभ्ने, गाभ्ने तथा प्राप्ति प्रक्रियालाई प्रोत्साहित गरिनेछ। (बूँदा नम्बर ११९)।

▲ यस बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त सबै बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को खुद वितरणयोग्य मुनाफाको ३० प्रतिशतसम्म (उक्त संस्थाको २०७७ असार मसान्तमा कायम निक्षेपको भारित औसत व्याजदर भन्दा बढी नहुने गरी) मात्र नगद लाभांस घोषणा तथा वितरण गर्न पाउने व्यवस्था गरिनेछ। तर कुल चुक्ता पुँजीको ५ प्रतिशत भन्दा कम खुद वितरणयोग्य मुनाफा भएका इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाको नगद लाभांस वितरणमा रोक लगाइने छ। (बूँदा नम्बर १२२)

▲ इजाजत प्राप्त संस्थाले ऋणीबाट आर्थिक वर्ष समाप्त भएको १५ दिन भित्र नगदमा असुल भएको व्याज रकमलाई नियामकीय कोपमा सार्नु नपर्ने व्यवस्था रहेकोमा यस्तो अवधि आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को लागि ९० दिन कायम गरिनेछ। (बूँदा नम्बर १२३)

▲ २०७६ पुस मसान्तमा नियमित र असल वर्गमा रहेका कर्जालाई कोभिड-१९ को प्रभावको कारणले कमसल हुन नपरोस् भन्ने अभिप्रायले कर्जा वर्गीकरण सम्बन्धमा विशेष व्यवस्था मिलाइने छ। यस अन्तर्गत २०७६ पुस मसान्तमा असल वर्गमा रहेका कर्जालाई २०७७ असार मसान्तमा समेत असल वर्गमा नै वर्गीकरण गर्न सकिने छ। यसरी असल वर्गमा रहे तापनि २०७७ असार मसान्तसम्मको साँवा र व्याज असुल हुन नसके त्यस्ता कर्जाको लागि आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को हिसाबमा ५ प्रतिशत कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नु पर्नेछ। (बूँदा नम्बर १२९)

▲ यस बैंकबाट इजाजत प्राप्त बैंक (बाँकी पृष्ठ ५ मा)

आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को
मौद्रिक नीति

नेपाल राष्ट्र बैंक
सेवाको लक्ष्य
व्यवसायीक व्यवस्था
संरक्षण तथा विकास

संस्कार २०७८

लघुवित क्षेत्रमा कोभिडको प्रभावसम्बन्धी अध्ययन प्रतिवेदनको सार संक्षेप

लघुवित क्षेत्र र यसका ग्राहकमा कोभिड १९का कारण पर्नगएको प्रभावको विश्लेषण गर्दै त्यसबाट निकास पाउन चालिनुपर्ने कदमका बारेमा सुझाव पेश गर्ने उद्देश्यका साथ सेन्टर फर माइक्रोफाइनान्सले यस सम्बन्धी एक विशेष अध्ययन प्रतिवेदन तयार पारेको छ। हाल सञ्चालनमा रहेका ८४ मध्ये २१ वटा (२५ प्रतिशत) लघुवित संस्थाका गतिविधि र तथ्यांकका आधारमा गरिएको उक्त अध्ययन प्रतिवेदनले निम्न तथ्यहरुको विश्लेषण गर्दै निम्न बिसिजिमका सुझावहरु प्रस्तुत गरेको छ।

लघुवित क्षेत्रमा कोभिडको प्रभावसम्बन्धी अध्ययनबाट प्राप्त नतिजा (Finding) तथा सुझावहरु

▲ “माइक्रोफाइनान्समा कोभिड १९ को असर” नामको उक्त अध्ययन प्रतिवेदनमा कोभिड कहरले आर्थिक गतिविधिहरु बन्द हुनपुगेका कारण ऋणी सदस्यबाट असुली हुनुपर्ने साँचा व्याजको भुक्तानी उल्लेखरूपमा घटेको तथा नयाँ कर्जा प्रवाह कार्य लगभग स्थगन हुनपुगेको भनी उल्लेख गरिएको छ।

▲ कोभिड महामारीका कारण

देशका कुल लघुवित संस्थाहरुमध्ये १०.५ प्रतिशत संस्थाहरु पूर्ण रूपमा तथा ८९.५ प्रतिशत आंशिक रूपमा बन्द हुनपुगेको उक्त प्रतिवेदनबाट देखिएको छ। वित्तीय साक्षरता, सीपमूलक तालिम, केन्द्र बैठक सञ्चालन, बचत एवं कर्जा प्रवाह, अनुगमन तथा निरीक्षण आदिजस्ता गतिविधिहरु पूरै ठप्प भई न्यून मात्रामा बचत र कर्जा प्रवाहको काम भएको अध्ययन प्रतिवेदनले उल्लेख गरेको छ।

▲ यसैगरी लघुवित संस्थाबाट कर्जा लिएर व्यवसाय गर्ने ऋणीहरुको कर्जा भुक्तानी गर्ने क्षमता कमजोर भएको प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ। यस्ता कमजोर क्षमता भएका ऋणीमध्ये कृषि कर्जा लिने ४२ प्रतिशत, उत्पादनमूलक कर्जा लिने ६८ प्रतिशत र उपभोग कर्जा लिने ३२ प्रतिशत रहेको अध्ययनबाट देखिएको छ। २२ प्रतिशत ऋणी सदस्यलाई कर्जा तिर्न आंशिक समस्या रहेको तथा १२ प्रतिशतलाई समस्या नरहेको प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ।

▲ कोभिडका कारण ग्रामीण क्षेत्रभन्दा शहरी क्षेत्रमा रहेर व्यवसाय गर्नेहरु बढी प्रभावित हुनपुगेको अध्ययनले देखाएको छ। ग्रामीण क्षेत्रमा ६८.६२ प्रतिशत र शहरी क्षेत्रमा ६८.६३ प्रतिशत ऋणी सदस्यहरु कर्जा तिर्न कठिन अवस्थामा पुगेको प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ। ग्रामीण क्षेत्रभन्दा शहरी क्षेत्रमा व्यवसाय ज्यादा ठप्प हुन पुगेकाले कर्जा भुक्तानीका दृष्टिले शहरी क्षेत्र बढी प्रभावित हुनपुगेको अध्ययनबाट देखिन्छ। ग्रामीण भेगका ऋणी सदस्यमध्ये २२.६६ प्रतिशतले ऋण भुक्तानीका लागि कठिनाई व्यहोर्नुपरेको र १३.५३ प्रतिशतमा त्यस किसिमको समस्या नरहेको देखिन्छ भने शहरीक्षेत्रतर्फ २१.४७ प्रतिशतमा ऋण भुक्तानी सम्बन्धी कठिनाई रहेको तथा ९.८९ प्रतिशतमा त्यस किसिमको कठिनाई नरहेको समेत अध्ययनबाट देखिएको छ।

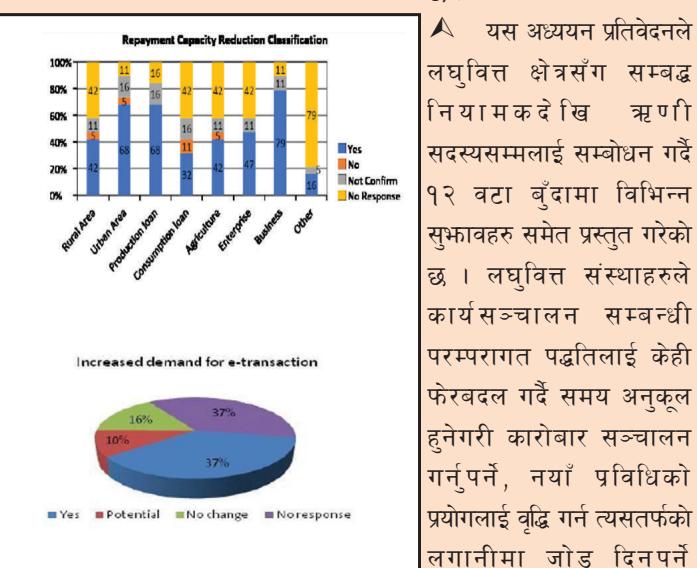
▲ ग्राहकहरु समस्यामा पर्न थालेपछि बचतकर्ताहरुमा निक्षेप भिक्ने कम वृद्धि भएको समेत प्रतिवेदनले प्रष्ट पारेको छ। ४७ प्रतिशत ऋणी

सदस्यले आफ्नो निक्षेप रकम फिर्ता लगेको प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ। यसरी बचत फिर्ता गर्ने कम सामान्य समयमा भन्दा ८० प्रतिशतले वृद्धि भएको अध्ययनले देखाएको छ।

▲ ऋणी सदस्यले समयभित्र किस्ता भुक्तानी गर्न नसकेपछि समस्यालाई सहज तुल्याउन कस्तो उपाय अवलम्बन गर्नुपर्ना भनी राखिएको जिज्ञासामा ५३ प्रतिशत लघुवित संस्थाले ग्रेस अवधि थप्पनुपर्ने कुरालाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेका छन् भने ३७ प्रतिशतले भुक्तानी अवधि विस्तार गर्नुपर्ने भनेका छन्। १६ प्रतिशतले भने कर्जा पुनर्संरचना गरिनुपर्ने कुरालाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेका छन्।

▲ घरायसी खर्च, कर्जाको भार, बढ़दो बेरोजगारी, व्यवसायमा भएको क्षय, छोराछोरीको पठनपाठनसम्बन्धी खर्चको चिन्ता आदिजस्ता कारणले ऋणी सदस्यहरुमा मनोसामाजिक प्रभाव पर्नथालेको समेत अध्ययनले देखाएको छ। आम्दानी नहुँदा ७० प्रतिशत ऋणी सदस्यहरु यस किसिमको मनोसामाजिक समस्याले ग्रसित भएको कुरा उक्त अध्ययनबाट देखिएको

छ।

कुरालाई यस प्रतिवेदनमा महत्वपूर्ण सुझावको रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

▲ भर्चुअल मिटिङ, मोबाइल बैंकिंग वा एसएमएस बैंकिंगस्ता नयाँ प्रविधिमा आधारित बैंकिंग अभ्यासलाई विस्तार गरिनुपर्ने, कर्मचारी तथा ऋणी सदस्यको क्षमता विकासका लागि जोड दिइनुपर्ने, कुनैपनि प्रकोपहरुबाट उत्पन्न हुने जोखिमलाई तत्काल व्यवस्थापन गर्न त्यस्ता प्रकोपमा मात्र उपयोग हुनेगरी विशेष किसिमका कोष स्थापना गरिनुपर्ने तथा स्थानीय सरकारको सहभागितामा सामाजिक चेतना र वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनुपर्ने लगायतका सुझावहरु यस प्रतिवेदनले दिएको छ।

▲ यसैगरी दुई वर्षसम्म लघुवितलाई करमा छुट प्रदान गरिनुका साथै व्याजमा ५० प्रतिशत अनुदानको व्यवस्था राज्यको तर्फबाट गरिनुपर्ने भनी सुझाव दिइएको छ।

▲ नियामक निकायले पनि परम्परागत सुपरिवेक्षणको सट्टा ऋणी सदस्यको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै जोखिममा आधारित सुपरिवेक्षण गर्नुपर्ने तथा लघुवितमा विशेष ध्यान दिन र विशेषज्ञतासहितको नियामक सेवा प्रदान गर्ने नियामक निकायले छुटे लघुवित विभाग स्थापना गर्ने वा बंगलादेश, पाकिस्तान तथा अन्य केही देशहरुमा जस्तै Microfinance Regulatory स्थापना गरिनुपर्ने जस्ता सुझाव उक्त प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ।

मेहनतको उज्यालो

पाँचथर जिल्लाको मिक्लाजुड ६ निवासी दिलमाया लिम्बू दैनिक २५ देखि ३२ लिटर दूध आफ्नो व्यवसायबाट उत्पादन गर्दछन् । पञ्चमी बजारमा रहेको डेरीले उक्त गोठको उत्पादन हरेक दिन खरिद गर्नेगर्दछ । गाईको साथै कंगुरपालन, बाखापालन, सुन्तला, किरी अलैची, अदुवा आदि जस्ता मौसमी फलफूलहरु पनि उनी बजारमा पन्याएर बेचबिखन गर्नेगर्दछन् । यी सबै व्यवसायबाट उनको मासिक आमदानी रु. ६० हजार बराबरको हुनेगरेको छ । व्यवसायको सफलताकै कारण उनले आफ्ना छोराछोरीलाई पनि राम्रो शिक्षा दीक्षा दिनसकेकी छन् । उनका छोराछोरी हाल पञ्चमीबजारको स्कूल र क्याम्पसमा पढ्ने गर्दछन् । इलाम जिल्लाको धुसेनी गाउँपालिका ७ मा पर्ने जगरमुखी गाउँमा २०२८ सालमा जन्मेकी दिलमायाको विवाह पाँचथर कुरुम्बा निवासी कमल कुमारसङ्ग २०४९ सालमा भयो । विवाह पश्चात सात सन्तानकी आमा बन्नपुगेकी दिलमायालाई सन्तानको पालन पोषण र शिक्षा दीक्षाको चुनौती थिपैदैगयो । उनीभित्र व्यवसाय गर्ने आँट तथियो तर इलम गर्न आवश्यक पूँजीको अभाव रहेका कारण भएको आँट पनि हाराइरहेको थियो ।

यसैबिच २०७२ सालमा निर्धन उत्थान लघुवित्त वित्तीय संस्थाका कर्मचारीहरू उनको गाउँमा लघुवित्त कार्यक्रम विस्तार गर्न आएको थाहा पाइन् । सो संस्थाको लघुकर्जाबाट पशुपालन र व्यापार गर्ने आफ्नो इच्छा पूरा हुनसक्ने कुरा समेत ती कर्मचारीहरूबाट उनले जानकारी पाइन् । अनि त, उनी आफै महिला दिदीबहिनीको समूह निर्माणमा लागिहालिन् । यसरी निर्धन उत्थान बैंकको लघुवित्त सेवा प्राप्त गर्ने समूहमा आवद्ध भएपछि २०७२ बैशाखमा उनले पहिलोपटक रु. ४० हजार कर्जा लिइन् र एउटा गाई खरिद गरी दुग्ध व्यवसाय

अरम्भ गरिन् । हाल उनले सामूहिक जमानीमा रु. १ लाख ५० हजार र लघुउच्चम कर्जातर्फ रु. ३ लाख गरी कूल ४ लाख ५० हजार कर्जा उपभोग गरिरहेकी छन् । मात्र एउटा गाईबाट २०७२ सालदेखि आरम्भ भएको उनको गाईगोठमा यतिवेला

दुईवटा दुहुना गाई र दुइ कोरली गरी ४ थान गाई रहेका छन् । निर्धनबाट प्राप्त लघुकर्जालाई उपयोग गर्दै उनले अर्को नयाँ गोठ समेत निर्माण गरिसकेकी छन् । यसबाहेक उनले ६ रोपनी जग्गा समेत जोडिसकेकी छन् ।

गाइपालनका साथमा उनले गर्नेगरेको तरकारी खेती, अलैची खेती, बाखापालन आदिजस्ता व्यवसायको दायरालाई पनि बढाउदै लैजान उनी सफल हुँदैगएकी छन् । कुरुम्बा गाउँक्षेत्रमा हिजोआज उनी सफल कृषकका रूपमा परिचित छन् । उनको मेहनत र लगानशीलता समूहका अन्य सदस्यका लागि समेत प्रेरणाको आधार बन्नपुगेको छ । उनी भन्छन् “निर्धनको लघुवित्त कार्यक्रम आयआर्जन र सशक्तिकरण दुबै दृष्टिले उदाहरणीय अभियान रहेछ ।”

(साभार : निर्धन उत्थान लघुवित्त वित्तीय संस्था लिंको प्रकाशन ‘समुद्धिको मार्गमा’बाट)

मौद्रिक नीति . . .

तथा वित्तीय संस्था र अनुमति प्राप्त अन्य संस्थाहरुमा यस बैंकले जारी गरेको संस्थागत सुशासन सम्बन्धी निर्देशनको अनुपालनामा शून्य सहनशीलता अपनाइने छ । (बुँदा नम्बर १६६) ▲ कोभिड १९ को कारण मितव्ययिता कायम गर्नुपर्ने अवस्थालाई दृष्टिगत गरी बैंक तथा वित्तीय संस्थाका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत लगायत उच्च पदस्थ कर्मचारीको पारिश्रमिक तथा सुविधा सम्बन्धी व्यवस्थामा पुनरावलोकन गरिनेछ । त्यसैगरी, सञ्चालक समितिको बैठक भत्ता तथा सुविधा निर्धारण सम्बन्धमा मापदण्ड तर्जुमा गरिनेछ । (बुँदा नम्बर १६७)

▲ बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई वित्तीय साक्षरता अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा थप उत्तरदायी बनाउदै सहुलियतपूर्ण कर्जा, पुनरुक्जा, सफा नोट नीति, विद्युतीय भुक्तानी सेवा लगायतका यस बैंकले जारी गरेका नीतिगत व्यवस्था एवम् कार्यक्रमहरूको प्रवर्द्धनमा परिचालन गराइने छ । (बुँदा नम्बर १७०)

▲ बैंक तथा वित्तीय संस्थाले ग्राहकसँग लिने सेवा शुल्कहरूलाई थप व्यवस्थित र पारदर्शी बनाउन वाणिज्य बैंक, विकास बैंक, वित्त

कम्पनी र लघु वित्त वित्तीय संस्थाले कर्जा स्वीकृति गर्दा सेवा शुल्क वापत क्रमशः अधिकतम ०.७५ प्रतिशत, १.०० प्रतिशत, १.२५ प्रतिशत र १.५० प्रतिशतसम्म मात्र लिन पाउने व्यवस्था गरिनेछ । (बुँदा नम्बर १७१)

▲ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको लागि आवश्यक ग्राहक पहिचान विवरण (Know Your Customer) एकीकृत रूपमा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइने छ । (बुँदा नम्बर १७२)

▲ कोभिड १९ को कारणले साँचा वा व्याजको भुक्तानी म्याद थप गरेवापत ग्राहकबाट पेनाल व्याज, शुल्क वा हर्जाना लिन नपाइने व्यवस्था गरिनेछ । (बुँदा नम्बर १७३)

▲ यस बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वमा गर्ने खर्च सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्थामा पुनरावलोकन गरिनेछ । बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को असारसम्म खर्च हुन बाँकी रकम नेपाल सरकारले स्थापना गरेको कोरोना संक्रमण रोकथाम, नियन्त्रण र उपचार कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ । (बुँदा नं १७५)

लघुवित परिसूचक एक भैलक

तालिका १ : विभिन्न परिसूचकहरूका आधारमा नेपालका लघुवित संस्थाहरूको समग्र अवस्था

क्र.सं.	शीर्षक	२०७७ असार मसान्तको विवरण
१	कुल कर्मचारी संख्या	१९०१७
२	कुल शाखा संख्या	४०५७
३	कुल केन्द्र संख्या	३१०८९५
४	कुल समूह संख्या	१०३९६९५
५	कुल निस्क्रिय समूह संख्या	९३९८
६	कुल सदस्य संख्या	४६८६६५९
७	कुल निस्क्रिय सदस्य संख्या	१९५३१
८	कुल ऋणी संख्या	२७८३२२२
९	कुल भाखा नाधेका ऋणीका संख्या	१००१४०७
१०	कुल बचतकर्ता सदस्य संख्या	४६७२९८७
११	लगानीमा रहिरहेको कर्जा (रु.दस लाखमा)	२६२७३२
१२	कुल बचत रकम (रु.दस लाखमा)	१०६१५०

तालिका २ : लघुवित संस्थाहरूको प्रदेशगत उपस्थिति

प्रदेशको नाम	लघुवित बाहेकका वित्तीय संस्थाहरूको संख्या (क, ख तथा ग मात्र)	लघुवित संस्थाहरूको संख्या	वित्तीय संस्थाहरूको कुल शाखा संख्या (क ख ग घ)	कुल शाखामध्ये लघुवित संस्थाका शाखाको अंश
१	९०४	६८१	१५८५	४२.९६
२	६२७	८०६	१४३३	५६.२४
बागमती	१९५४	६१८	२५७२	२४.०२
गण्डकी	७६९	५२७	१२९६	४०.६६
लुम्बिनी	९६६	९३८	१९०४	४९.२६
कर्णाली	२०५	१९०	३९५	४८.१०
सुदूर पश्चिम	३६१	३५७	७९८	४९.७२
	५७८६	४११७	९९०३	४९.५७

तालिका ३ : नेपालका लघुवित वित्तीय संस्थाहरूको सम्पत्ति तथा दायित्वको समग्र अवस्था
दायित्वतर्फ (रु. १० लाखमा)

१	पूँजीकोष	३३४२४
	क) चुक्ता पूँजी	२१४९५
	ख) जगेडा (statutory reserves)	४८१४
	ग) सञ्चित नाफा	२७९०
	घ) अन्य जगेडा	४३२४
२	सापटी	१४२०९५
	क) नेपाल राष्ट्र बैंक	८
	ख) अन्य	१४२०८६
३	बचत	१०६१५०
४	भुक्तानी गर्न बाँकी रकम	४१
५	अन्य दायित्व	२९५५८
	क) कर्जाको लागि व्यवस्था	७६३१
	ख) व्याज मुल्तबी	४००३
	ग) अन्य	१७९२४
६	रिकन्सिलेसन खाता	८४८२
७	नाफा नोक्सान खाता	५४१९
	कुल	३२५१६९

सम्पत्तितर्फ (रु. १० लाखमा)

१	तरल सम्पत्ति	३०३८२
	क) नगद मौज्दाता	३७९
	ख) बैंक मौज्दाता	१६८७२
	ग) Money at Call	१३१३०
२	सेक्युरिटीमा गरिएको लगानी (शेयरबाहेक)	४६८
३	शेयर तथा अन्य लगानी	९७३२
४	लगानीमा रहिरहेको कर्जा	२६२७३२
	क) संस्थागत	३९७२१
	ख) व्यक्तिगत	२२३०१२
५	स्थिर सम्पत्ति	२२२३
६	अन्य सम्पत्ति	११०६३
७	रीटेनअफ नगरिएका सम्पत्ति	११
८	गैर बैंकिंग सम्पत्ति	१
९	रिकन्सिलेसन खाता	८४६९
१०	नाफा नोक्सान खाता	८८
	कुल	३२५१६९

(झोत : नेपाल राष्ट्र बैंक, लघुवित सुपरिवेक्षण विभाग / २०७७ असार मसान्तको विवरणमा आधारित)

डा. हरिहरदेव पन्तको पाँचौ स्मृति दिवस सम्पन्न

नेपालको लघुवित्त क्षेत्रका प्रमुख प्रबद्धक डा. हरिहरदेव पन्तको पाँचौं स्मृति दिवस २०७७ भद्रौ २९ गते भर्चुअल कार्यक्रममार्फत सम्पन्न भयो । उक्त सभाका प्रमुख अतिथि नेपाल राष्ट्र बैंकका गर्भनर महाप्रसाद अधिकारीले डा. पन्तको प्रयत्न र दूरगामी सोचका कारण ग्रामीण क्षेत्रका जनताको जीवनस्तर उकास्न महत्वपूर्ण रूपमा सघाउ पुगेको बताउनुभयो । नेपालमा ग्रामीण बैंकिङ पद्धतिको अनुशरण गराउने र लघुवित्तको सेवालाई संस्थागत तुन्याउने कामको नेतृत्व डा. पन्तले गर्नुभएको समेत गर्भनर अधिकारीले स्मरण गर्नुभयो । सो सभामा निर्धन उत्थान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.द्वारा प्रकाशन गरिएको समृद्धिको मार्गमा २०७७ नामको पुस्तक समेत गर्भनर अधिकारीले विमोचन गर्नुभयो ।

सो सभामा आफ्नो मन्तव्य प्रकट गर्नुहुँदै पूर्व गर्भनर एवं सीएमएफका वरिष्ठ सल्लाहकार गणेश बहादुर थापाले बंगलादेशमा प्रयोग गरिएको ग्रामीण बैंकिङ पद्धतिलाई अनुसरण गर्दै डा. हरिहरदेव पन्तले नेपालमा निर्धन उत्थान संस्थाको माध्यमबाट ग्रामीण क्षेत्रमा बैंकिङ पद्धतिको अभ्यास आरम्भ गर्नुभएको उल्लेख गर्नुभयो । कोरोनाको कहरबाट उत्पन्न परिस्थितिलाई मध्यनजर गर्दै केन्द्रीय बैंक र सरकारले लघुवित्तलाई जोगाउन थप प्रयत्न गर्नुपर्ने उहाँले बाउनुभयो । निर्धन उत्थान लघुवित्त वित्तीय संस्थाका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत तथा हरिहरदेव पन्त फाउण्डेशनका अध्यक्ष जनार्दन देव पन्तले सबै सहभागीहरुमा स्वागत अभिवादन गर्दै कोरोना कहरका कारण यो वर्ष भर्चुअल रूपमै कार्यक्रम आयोजना गरी डा. पन्तलाई स्मरण गर्न

लागिएको बताउनुभयो ।

अर्थविद एवं सेन्टर फर माइक्रोफाइनान्सका कार्यकारी अध्यक्ष डा. रेवत बहादुर कार्कीले अन्य बैंक र वित्तीय संस्थाले काम गर्न नसकेको ठाउँमा लघुवित्त संस्थाले वित्तीय सेवा दिनसकेको बताउनुभयो । लघुवित्त भनेको विना धितो र फिल्डमा आधारित बैंकिङ सेवा भएकाले अन्य वित्तीय सेवाको तुलनामा यो क्षेत्र कोरोना कहरका कारण बढी प्रभावित हुनपुगेको समेत उहाँले उल्लेख गर्नुभयो । नेपालमा गरिबी निवारण, सामाजिक परिचालन र कुल गार्हस्थ उत्पादनमा लघुवित्त क्षेत्रले पुऱ्याएको योगदान उल्लेख्य रहेको बताउदै मर्जर र एकवीजीसन गर्दा प्रतिस्पर्धा र बजारको पहुँच नखुम्चने किसिमले गरिनुपर्ने उहाँले उल्लेख गर्नुभयो । लघुवित्त संस्थाहरूले ६ प्रतिशतको स्प्रेड र १५ प्रतिशतको व्याजदरको सीमाभित्र रहनुपर्ने परिस्थितिले यी संस्थाहरूको दिगोपनमा चुनौती थिएको समेत अर्थविद डा. कार्कीले बताउनुभयो ।

सो सभामार्फत डा. हरिहरदेव पन्त उत्कृष्ट लघुउद्यमी पुरस्कार २०७७ (जनही रु. ३० हजार) सातै प्रदेशको प्रतिनिधित्व हुने गरी विभिन्न उद्यमीहरूलाई प्रदान गरिएको थियो । यसैगरी डा. पन्तको स्मृतिमा डा. हरिहरदेव पन्त फाउण्डेशनले स्थापना गरेको डा. हरिहरदेव पन्त आर्थिक पत्रकरिता पुरस्कार पत्रकार एलिजा उप्रेतीलाई प्रदान गरियो । उक्त सभा निर्धन उत्थान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.का अध्यक्ष शरदनिधि तिवारीको सभापतित्वमा सम्पन्न भएको थियो ।

Habitat र सहारा नेपाल एवं सिएमएफबीच परियोजनाको आधारभूत सर्वेक्षणका लागि सम्झौता

Habitat for Humanity International Nepal र सहारा नेपालद्वारा 'नेपालमा विपन्न महिलाहरूको लागि वित्तीय समावेशीकरण परियोजना' को आधारभूत सर्वेक्षण गर्ने कार्यका लागि सेण्टर फर माइक्रोफाइनान्स नेपाल र सहारा नेपालबिच हालै सम्झौता भएको छ ।

अक्टोबर-डिसेम्बर २०२० मा सम्पन्न गरिने यस सर्वेक्षणले करिब ४०० घरधुरीको सर्वेक्षण मोबाईल एपको प्रयोगबाट गर्नेभएको छ । सर्वेक्षणका कममा १५ वटा लक्षित समूहसँग छलफल गर्नुका साथै १२ जना मुख्य सरोकारवालाहरूसँग पनि व्यक्तिगत अन्तरवार्ता गरिनेछ । यस सर्वेक्षणले परियोजनाका मुख्य सूचकहरूको हालको अवस्था र लक्षित समुदायको परियोजनासँग

सम्बन्धित विस्तृत तथ्याङ्क निर्माण गर्नुका साथै परियोजनका मध्यकालीन र अन्तिम मूल्याङ्कन तथा अनुगमनको तरिकाबारे सुभावसहितको प्रतिवेदन तयार गरी बुझाउने छ ।

कार्यान्वयनको चरणमा रहेका तीन अध्ययनहरू

राष्ट्रिय लघुवित्त सम्मेलन २०१७ को Declarations लाई कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा निम्न तीन विषयहरूमा अध्ययन कार्य भइरहेका छन् ।

- Implementation plan for summit Declarations
- Managerial competency framework in Microfinance Institutions
- Updating of Implementation Status

सीएमएफद्वारा तालिमहरू सम्पन्न

लघुवित्त क्षेत्रका जनशक्तिलाई तालीम प्रदान गर्नु सेन्टर फर माइक्रोफाइनान्सको एउटा मुख्य कार्यक्षेत्र भएकोले यस संस्थाले तालीम सम्बन्धी गतिविधि निरन्तर रूपमा सञ्चालन गर्ने गरेको छ ।

तर कोभिडले पारेको प्रभावका कारण भौतिक उपस्थितिको प्रक्रियाबाट तालीम कार्यक्रम सञ्चालन गर्न नसकिएकाले वैकल्पिक उपायको रूपमा भर्चुयल प्रक्रियालाई अवलम्बन गर्ने गरिएको छ । यो प्रक्रिया अन्तरगत २०७७ असोजको अन्तिम साता Improving Managerial performance विषयक पाँच दिने प्रशिक्षण सञ्चालन गरियो । यस प्रशिक्षणमा १३ वटा लघुवित्त संस्थाका उच्च व्यवस्थापकहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

यसैगरी यस संस्थाले एउटै लघुवित्त संस्थाका कर्मचारीहरूलाई मात्र केन्द्रित गरेर पनि तालीम सञ्चालन गर्नेगरेको छ । यस क्रममा

२०७७ असोजको अन्तिम साता निर्धन उत्थान लघुवित्त वित्तीय संस्था लिका उच्च व्यवस्थापकहरूका लागि Managing and Leading for Results (MLR) विषयमा भर्चुयल तालीम प्रदान गरियो, जसमा उक्त संस्थाका २९ जना व्यवस्थापकहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

यस किसिमको प्रशिक्षण केही महिना अघि छिमेक लघुवित्त वित्तीय संस्थाका सम्पूर्ण शाखाप्रमुखहरूका लागि पनि सञ्चालन गरिएको थियो । यस संस्थाका सल्लाहकार प्राध्यापक सुवास के.सी यी तालीमहरूमा मुख्य प्रशिक्षकको रूपमा रहने गर्नुभएको छ ।

यस्ता थप तालिमहरू आगामी दिनहरूमा सम्पन्न हुनेभएका छन् । कोभिडको असर कम हुँदैगएपछि, यसरी प्रशिक्षण दिने कामलाई भौतिक उपस्थितिकै माध्यमबाट सम्पन्न गरिने कार्यक्रम रहेको छ ।

नेपालमा लघुवित्तको समष्टिगत प्रभावकारिताबारे अध्ययन गरिंदै

नेपालमा लघुवित्त क्रियाकलापको प्रभावकारिताका विषयमा सेन्टर फर माईक्रोफाइनान्स (सीएमएफ) द्वारा लघुवित्त बैंकर्स संघ (एनएमविए) को आर्थिक सहयोगमा एक विशेष अध्ययन भइरहेको छ । यसका लागि सीएमएफ र एनएमविएबीच २०७६ माघ २ गते सम्झौता भएको हो । सो सम्झौतामा सेन्टर फर माईक्रोफाइनान्स नेपालका कार्यकारी अध्यक्ष डा. रेवत बहादुर कार्की र नेपाल लघुवित्त बैंकर्स संघको तर्फबाट संघका अध्यक्ष वसन्त लम्सालले हस्ताक्षर गर्नुभएको थियो ।

तीन दशक अघिदेखि नेपालमा लघुवित्त क्षेत्र सक्रिय भए पनि हालसम्म यससम्बन्धी बृहत अध्ययन नभएको परिप्रेक्ष्यमा लघुवित्त संस्थाहरूको सेवाबाट नेपालको आर्थिक तथा सामाजिक क्षेत्रको विकासमा पुगेको भूमिकालाई लिएर अध्ययन भइरहेको हो ।

यो अध्ययन लघुवित्तको प्रभाव मुख्यतः गरिबी निवारण, कृषि, सेवा र औद्योगिक उत्पादन, सामाजिक द्वन्द्व, आर्थिक सामाजिक परिचालनमा महिला नेतृत्व विकास, महिला विरुद्ध हिंसा लगायतका विषयमा केन्द्रित रहेको छ । सेन्टर फर माईक्रोफाइनान्स नेपालले आयोजना गर्न लागेको पाँचौ राष्ट्रिय लघुवित्त सम्मेलनलाई समेत मध्यनजर गर्दै अध्ययनको काम भइरहेको छ । यो अध्ययन एक वर्षमा सम्पन्न हुनेछ । नेपालमा हाल थोक सेवा प्रदायक लघुवित्त संस्थासहित करीब ८९ लघुवित्त वित्तीय संस्था, करिब दश वाणिज्य तथा विकास बैंकहरू, एक हजारको हाराहारीमा साना किसान सहकारी संस्था र करिब एक सय जिति लघुवित्त सेवा प्रदायक सहकारी संस्थाहरूले ५० लाखभन्दा बढी विपन्न वर्गका महिलाहरूमा सेवा पुऱ्याएको पाइन्छ ।

सीएमएफको शेयर सदस्यमा तीन संस्था र तीन विज्ञहरू थप

सेन्टर फर माईक्रोफाइनान्सले आफ्नो संस्थागत क्षमता वृद्धि गर्ने उद्देश्यले हालै तीन संस्थागत सदस्य र तीन व्यक्तिगत सदस्यहरू चयन गरेको छ । संस्थागत सदस्यहरूमा लक्ष्मी लघुवित्त वित्तीय संस्था लिमिटेड, नेशनल माईक्रोफाइनान्स वित्तीय संस्था लिमिटेड र राष्ट्रियत्थान लघुवित्त वित्तीय संस्था लिमिटेड छन् ।

यसैगरी विज्ञहरूतर्फ व्यवस्थापनविद प्रोफेसर सुवास केसी तथा बैंकिङ क्षेत्रका विज्ञहरू कृष्ण कुमार प्रधान र जनक बहादुर अधिकारीलाई शेयर सदस्यको रूपमा चयन गरिएको छ । यसरी थप गरिएका सदस्यहरूको सहभागिताबाट सीएमएफलाई सशक्त रूपमा अघि बढन सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

प्रोग्राम म्यानेजर तिवारी सक्षममा काज सम्पन्न गरी फिर्ता

विगत चार वर्षदेखि डीएफआइडीको सहयोगमा सक्षम (Sakchyam Access to Finance Nepal) परियोजनामा काजमा रहनुभएका सीएमएफका प्रोग्राम म्यानेजर

जगदीशबाबु तिवारी २०७७ साउनदेखि काज फिर्ता भई पूर्ववत् जिम्मेवारी सम्हाल्न थाल्नुभएको छ ।